

na široj nacionalnoj razini. Na koncu još slijedi pet prikaza knjiga raznovrsne jadranske povijesne tematike u autorstvu Smiljana Gluščevića (tri prikaza), Zvezdana Strike te Anamarije Perović (405-426).

Ante Bećir

Analiza Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku, sv. 60, Zagreb – Dubrovnik 2022., 272 str.

U 2022. godini je izašao 60. svezak *Analiza Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku* koji sadrži osam radova uz uobičajenu rubriku Osvrti i kritike recentnih djela (227–265). Ovaj svezak također sadrži In memoriam Zlati Blažina Tomić (225–226) te Popis izdanja Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku (266–271).

Prvi rad *Dalmacija nakon 9. godine: zasebna provincija ili dio provincije Ilirik?* (9–21) potpisuje Nikola Cesarik. U njemu autor problematizira vrijeme podijele Ilirika na provincije Dalmaciju i Panoniju s posebnom pažnjom na samu titulu prepozita. Potonju Velej Paterkul pripisuje Valeriju Mesalinu za Ilirik, a Vibiju Postumu za Dalmaciju. Autor se također dotiče analize različitih prijepisnih inačica natpisa CIL III 1741 iz Epidaura koji se drži ključnim dokazom da je Ilirik bio podijeljen na dvije zasebne provincije već krajem Augustova ili najkasnije početkom Tiberijeva principata. Autor na osnovu epigrafskih nelogičnosti općeprihvaćene verzije natpisa te njegovih prijepisa dolazi do zaključka da je Ilirik u formalno-pravnom smislu, sve do vladavine Flavija ostao zasebna provincija (*provincia Illyricum*) podijeljena na dva egzercita kojima su posredno zapovijedali carevi legati konzularnog ranga.

Slijedi rad Esada Kurtovića *Iz života trebinjske vlastele (Ljubiša Bogdančić)* (23–42) u kojem nastoji dati odgovore na istraživačka pitanja vezana uz vojvodstva na trebinjskom području. Bavi se djelovanjem Bogdančića na granici i prema Dubrovčanima, pojašnjava sporazum s Dubrovčanima iz veljače 1422. i nejasnoće o posjedu koji su Bogdančići-Ljubišići imali u Uskoplju u Konavlima do kraja 1426. godine te kontekstualizira život i djelo nasljednika Rajka Bogdančića.

Neven Jovanović piše o svezi *stribiligo Illurica* u latinskoj pjesmi Ilije Crijevića *Super comedia veteri et satyra, et nova, cum Plauti apologia* u radu *Stribiligo Ilije Crijevića – prilozi za razumijevanje pjesničkog izraza* (43–76). Dokumentirano pokazuje što je latinski izraz *stribiligo Illurica* značio za povjesničare i književne povjesničare, a što za Iliju Crijevića te gdje je pjesnik najvjerojatnije našao nadahnuće za kovanje sintagme i u kojem ju je točno žanrovskom i kulturnom kontekstu upotrijebio. Time doprinosi preciznosti i upozorava na novi pogled na Crijevićevo djelo.

Gradnja crkve Sv. Spasa u Dubrovniku (1520. – 1534.) (77–112) rad je Danka Zelića u kojem donosi povijesnoumjetničku historiografiju i historijat gradnje zavjetne crkve sv. Spasa. Raspravlja o ulozi Vijeća umoljenih/Senata, providnika gradnje i graditelja Petra Markova Andrijića u programiranju, projektiranju i izvedbi potonje crkve.

Nastanak retabla glavnog oltara crkve Sv. Spasa u Dubrovniku problematizira Tanja Trška u članku *Oltarna pala Pierantonija Palmerinija u crkvi Sv. Spasa u Dubrovniku* (113–131). Radi se o retablu za koji je 1527. godine od urbinskoga slikara Pierantonija Palmerinija naručena oltarna pala Uzašašća. Opremanje glavnog oltara crkve sv. Spasa završeno je 1533. godine,

a tada je drveni okvir oltarne pale oslikao i pozlatio magister Petrus pictor – predmnijeva se dubrovački slikar venecijanskoga podrijetla Pietro di Giovanni.

Stjepan Ćosić i Danko Zelić u prilogu *Petar Iveljić Grgurić Ohmućević – čovjek s tri prezimena i tri domovine* (133–170) pišu o životu dubrovačkog brodovlasnika i pomorskog kapetana Petra Iveljića Grgurića Ohmućevića koji je djelovao u 16. stoljeću. Navedeni je plovio je Mediteranom u službi španjolske krune, primljen je u članstvo najprestižnijih europskih redova kršćanskih vitezova i radio je na dokazivanju svojega podrijetla iz predosmanske elite Bosanskoga kraljevstva. Godine 1584. u odsutnosti je okrivljen za različita kaznena djela zbog čega je poslao pismo Senatu 1585. godine iz Genove te u konačnici postao španjolski podanik koji se nikada više nije vratio u Dubrovnik.

Ospedale delle partorienti – nepoznato dubrovačko rodilište iz prve polovice 17. stoljeća (171–185) rad je Rine Kralj-Brassard. Autorica na osnovu zapisa o isplatama u svesku Beneficiati e capellani di Tesoreria 1624–1646. koji se tiču Ospedale delle partorienti, stavlja rad te institucije u širi kontekst dubrovačkih hospitala. Analizom utvrđuje obilježja Ospedale delle partorienti, vremenski okvir djelatnosti hospitala i motive utemeljenja.

Posljednji je rad Marije Gjurašić *Mreže krsnih kumova u župama Babino polje i Maranovići na Mljetu u drugoj polovici 19. stoljeća* (187–223). Autorica analizira broj i spolnu strukturu rođenih i krštenih te običaje i prakse odabira krsnih kumova u izoliranoj otočnoj sredini koristeći relevantnu literaturu i podatke iz matičnih knjiga rođenih za mljetske župe Babino Polje i Maranovići. Proučava također udio krštenja u slučaju opasnosti po život djeteta, dob djeteta na ceremoniji krštenja, obrazac dodjeljivanja osobnog imena, podrijetlo i socijalni status krsnih kumova, podudarnost prezimena kumova s prezimenom krštenika, njihovo krvno srodstvo, višekratna kumstva i slično.

Tomislav Buntak

Povijesni prilozi, god. 41, br. 62 (374 str.) – br. 63 (354 str.), Zagreb 2022.

Povijesni prilozi, koje izdaje Hrvatski institut za povijest, u 2022. godini je izišao u dva broja u kojima je ukupno objavljeno čak 18 znanstvenih radova. Broj 62 sadrži deset članaka. Započinje radom Marija Jareba *Kuna kao simbol novčane vrijednosti i heraldički znamen u prošlosti i sadašnjosti* (5–46), u kojemu autor promatra lik kune od srednjeg vijeka do današnjih dana s nekoliko aspekata – ekvivalenta novčane vrijednosti tijekom korištenja njezine kože kao novca, poreza (marturina/kunovina), lika na novcu i na grbu. Iako je bilo raznih polemika oko poteza Ustaške organizacije, koja je kunu uvela kao hrvatski novac 1934., ipak 1993. ona postaje službena valuta u Republici Hrvatskoj, a njezin lik i simbolika se nastavlja i nakon mijenjanja valute, tako što se lik kune stavlja na kovanice od jednog eura.

Rad *Political Expressions of Pragmatic Literacy in Thirteenth-Century Trogir: A Sketch for a Portrait* (47–82) autora Tomislava Popića istražuje pragmatičnu pismenost u Trogiru 13. stoljeća, za koju smatra da je bila temelj u razvoju novih institucija vlasti i (re)konfiguriranju odnosa moći. Uslijed njezina razvoja došlo je do stvaranja prve statutarne zbirke, profesionalizacije gradske kancelarije i sistematične organizacije komunalnih spisa. U sličnom geografskom i političkom tonu nastavlja se članak Ante Bećira pod naslovom *Između "tiranije" i političkoga*